

Program: Klimat i Energia

Analizy i opinie

w cyklu:

„Zmiany klimatu: wyzwania dla polityki”

Nr 1(listopad)/2009

„Transatlantycka Rada Energetyczna a Zmiany Klimatu”

Postępujące zmiany klimatyczne mają wpływ na politykę, gospodarkę i na codzienne życie Polaków. Stanowią one globalne wyzwanie nie tylko dla polityków, ale dla całych społeczności, jak również dla każdego z nas.

Mając na uwadze złożoność problemów związanych ze zmianami klimatu, dostrzegamy pilną potrzebę debaty publicznej angażującej szerokie spektrum partnerów, w tym przedstawicieli świata polityki, nauki, środowisk biznesowych, administracji publicznej oraz organizacji pozarządowych.

Wierzymy, że szanse i zagrożenia związane ze zmianami klimatu powinny być odzwierciedlone w priorytetowych założeniach polskiej polityki wewnętrznej i zewnętrznej oraz na forum Unii Europejskiej i ONZ.

Widzimy potrzebę działań, szczególnie ze strony instytucji szeroko rozumianego społeczeństwa obywatelskiego, zmierzających do podniesienia świadomości społecznej w zakresie zmian klimatycznych oraz wynikających z nich konsekwencji dla Polski.

Transatlantycka Rada Energetyczna a Zmiany Klimatu.

W obliczu rosnących wyzwań energetycznych konieczne stało się pogłębianie dialogu transatlantyckiego w tym zakresie. Do tego celu utworzona została Transatlantycka Rada Energetyczna (ang. *Transatlantic Energy Council*, dalej „Rada Energetyczna” lub „Rada”).¹ Nie sposób jednak dyskutować o współpracy energetycznej bez uwzględnienia problematyki klimatycznej. Należy zatem postawić pytanie: Czy i w jaki sposób Transatlantycka Rada Energetyczna może wpłynąć na kształt debaty o zmianach klimatu?

Aby na nie odpowiedzieć trzeba zastanowić się nad kilkoma aspektami związanymi z przyszłym funkcjonowaniem Rady:

- miejscem zagadnień klimatycznych w zakresie prac Rady,
- uczestnictwem aktorów odpowiedzialnych za zagadnienia klimatyczne,
- zarządzaniem Radą z perspektywy globalnej, transatlantyckiej i wewnętrznej.

Nieśmiało o klimacie

Deklaracja o ustanowieniu Rady skupia się przede wszystkim na zagadnieniach energetycznych. Brak w niej konkretnych odniesień do zależności między zagadnieniami energetycznymi a klimatycznymi. Niemniej jednak, w zakresie prac Rady umieszczono między innymi:

- Koordynację podejść do procesów wychwytywania i składowania dwutlenku węgla (ang. *Carbon Capture and Storage*);
- Prace nad rozwojem energii odnawialnej;
- Poprawę dostępu krajów rozwijających się do źródeł energii opartych na bezpiecznych i zrównoważonych rozwiązaniach o niskim stopniu wykorzystania węgla;
- Współpracę w zakresie badań i rozwoju odnośnie wydajnych technologii energetycznych.

W deklaracji brak także jasnego stwierdzenia w jaki sposób Rada wesprze pracę innych organizacji takich jak na przykład Forum Głównych Gospodarek ds. Energii i Zmian Klimatu (ang. *Major Economies Forum on Energy and Climate*).

Wkład Rady w dyskusję o klimacie będzie zależał przede wszystkim od tego, na ile poważnie jej uczestnicy potraktują problematykę zmian klimatycznych w porównaniu z sytuacją gospodarczą i uwarunkowaniami

¹ Konkluzje ze szczytu dostępne są na stronie prezydencji szwedzkiej:
http://www.se2009.eu/en/meetings_news/2009/11/3/eu-usa_summit_concludes

energetycznymi poszczególnych państw. Zagadnienia te są często przedstawiane jako przeciwstawne. Dlatego znaczenie będzie miało to, czy prace Rady będą opierały się na założeniach długoterminowych (np. promowanie rozwoju sektora energetycznego w kierunku bardziej wydajnych rozwiązań, co jednocześnie będzie wspierało zrównoważony rozwój i walkę ze zmianami klimatycznymi) czy krótkoterminowych (np. rozwój sektora energetycznego głównie w kontekście bieżącej sytuacji gospodarczej i finansowej poszczególnych krajów). Nawet jeśli przeważą pierwsza opcja, pojawić się może kolejny problem związany z finansowaniem przedsięwzięć mających na celu walkę ze zmianami klimatu. Jak taka debata może przebiegać w praktyce, mieliśmy okazję się przekonać w trakcie ostatniego szczytu Unii Europejskiej. Będzie ona z pewnością jeszcze bardziej wyrazista w trakcie zbliżającej się Konferencji Klimatycznej COP 15 w Kopenhadze. W tej perspektywie istnieje konieczność odniesienia się do kilku istotnych kwestii związanych z zarządzaniem Radą.

Zarządzanie światem i własnym podwórkiem

Skuteczność Rady w adresowaniu problemów klimatycznych będzie zależała od tego, jak określi ona zasady swojego funkcjonowania na trzech poziomach:

- Globalnym - sposób w jaki Rada Energetyczna zintegruje swoje działania z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi. Chodzi tu nie tylko o to jak ta współpraca zostanie zorganizowana, ale przede wszystkim z kim zostanie ona nawiązana. Aby Rada mogła w jakikolwiek sposób wspierać walkę ze zmianami klimatu, jej uczestnicy powinni nawiązać formalne i nieformalne stosunki z przedstawicielami państw rozwiniętych i rozwijających się.
- Transatlantyckim - sposób w jaki UE i USA skoordynują swoją współpracę w ramach Rady Energetycznej. Obie strony zajmowały niejednokrotnie rozbieżne stanowiska. Wzajemne stosunki uległy znacznej poprawie za prezydentury Baracka Obamy. Dlatego należy dołożyć wszelkich starań, by obie strony zbliżyły jeszcze bardziej swe stanowiska w odniesieniu do zagadnień klimatycznych – tym bardziej jeśli ma się to odbyć poprzez pryzmat zacieśniania współpracy energetycznej.
- Wewnętrznym - sposób w jaki każda ze stron zorganizuje swe wewnętrzne procedury na potrzeby prac Rady. Ten aspekt wydaje się być najbardziej problematyczny. Mimo najlepszych chęci, zarówno instytucje UE jak i USA są w stanie zrobić tylko tyle, na ile pozwoli im wola polityczna pozostałych uczestników procesu decyzyjnego. W Stanach Zjednoczonych są to Izba Reprezentantów i Senat, a w Europie rządy i parlamenty poszczególnych państw członkowskich.

Punkt widzenia zależy od punktu siedzenia

Z zarządzaniem Radą na poziomie transatlantyckim i wewnętrznym jest ściśle związana kwestia uczestnictwa w pracach Rady. W jej skład wejdą unijni Komisarze ds. Polityki Zewnętrznej, Energii, Badań i Rozwoju a także Prezydencja UE wspierana przez Sekretarza Generalnego Rady UE. Stronę Amerykańską reprezentować będą Sekretarze Stanu i Energii. Taka kompozycja jasno określa, że uczestnictwo w pracach Rady będzie ograniczone głównie do dyplomatów i specjalistów w dziedzinie energii, którzy niekoniecznie muszą posiadać wiedzę na temat zmian klimatycznych. Dlatego istotną rolę odegra świadomość i zrozumienie członków Rady dla obszarów związanych ze zmianami klimatu oraz ich otwartość na współpracę z instytucjami zajmującymi się tym zagadnieniem. Tylko wówczas możliwe będzie wypracowanie konkretnych rozwiązań uwzględniających problematykę klimatyczną. Nawet jeśli nie zostaną stworzone formalne mechanizmy konsultacji, ministrowie środowiska z krajów członkowskich oraz organizacje pozarządowe i społeczność naukowa powinny uważnie śledzić prace Rady i zabierać głos, gdy będzie to konieczne.

Trzy kroki dla klimatu

Biorąc pod uwagę przekonanie UE i USA o konieczności wspólnego działania w dziedzinie energii, można mieć nadzieję, że wzmocnienie współpracy energetycznej przyczyni się do pogłębienia zrozumienia i wysiłków w walce ze zmianami klimatycznymi. Ten cel powinien być wsparty szeregiem następujących kroków.

Po pierwsze: Otwarty dostęp

Aby problematyka klimatyczna była obecna w pracach Rady konieczne jest uczestnictwo aktorów zajmujących się zmianami klimatycznymi. W tym celu powinien zostać ożywiony Transatlantycki Dialog ds. Środowiska, który stanowiłby platformę współpracy dla tego rodzaju organizacji i zapewnił im dostęp do decydentów po obu stronach Atlantyku. Powinno dojść również do zacieśnienia współpracy pomiędzy przedstawicielami Parlamentu Europejskiego, władzy ustawodawczej państw członkowskich UE oraz Kongresu USA. Odpowiednim miejscem ku temu jest Transatlantycki Dialog Legislacyjny.

Po drugie: Koordynacja

Pomimo skupienia się na problematyce energetycznej, Rada nie powinna być obojętna na głos przedstawicieli strony klimatycznej. W tym celu ustanowiony powinien być mechanizm koordynacji między różnymi instytucjami unijnymi i rządowymi. Gdyby taki oficjalny mechanizm nie powstał lub gdyby z niego nie korzystano, powinno podjąć się próby wpływania na proces „od dołu”, tzn. na etapie konsultacji międzyresortowych lub konsultacji grup roboczych

w Radzie UE. W tym celu Ministerstwo Środowiska powinno uważnie śledzić poczynania innych resortów zaangażowanych w prace Rady.

Po trzecie: Ludzie

Jest wskazane, aby osoby, które będą uczestniczyły w pracach Rady wykazywały się pewną wrażliwością na kwestie klimatyczne. Jednym ze sposobów na kształtowanie takiej świadomości jest rozwijanie współpracy międzyresortowej oraz angażowanie uczestników Rady w inicjatywy mające na celu informowanie i walkę ze zmianami klimatycznymi (np. konferencje, warsztaty). Zagadnienia klimatyczne powinny stać się priorytetem podejmowanym horyzontalnie przez wszystkie organy rządowe

Patryk Pawlak

Ukończył studia doktoranckie w Europejskim Instytucie Uniwersyteckim we Florencji. Prowadził badania w Centrum Studiów Polityki Europejskiej (CEPS) oraz na Uniwersytecie Georgetown. Obecnie analityk w Centrum Stosunków Międzynarodowych w ramach programu TAPIR. Specjalizuje się w stosunkach transatlantyckich i bezpieczeństwie wewnętrznym.

Dzisiejszy świat stoi przed wieloma długookresowymi problemami. Należą do nich m.in.: ograniczony zasób surowców naturalnych, problemy energetyczne i ekologiczne. Zmiany klimatu są faktem i mają wpływ na wiele dziedzin życia. Nie ulega wątpliwości, że łagodzenie zmian klimatu poprzez konieczność redukcji emisji dwutlenku węgla prowadzi do nowej transformacji ekonomicznej i politycznej w skali światowej. Proces ten wymaga nieustannego poszukiwania nowych sposobów myślenia, komunikowania, jak również angażowania opinii publicznej.

Jednym z celów programu "Klimat i Energia" realizowanego w CSM jest pobudzenie debaty publicznej na temat szans, wyzwań i zagrożeń wynikających ze zmian klimatu.

Dwie serie analiz i opinii pt: "Zmiany klimatu – wyzwania dla gospodarki" oraz „Zmiany klimatu – wyzwania dla polityki” stanowią otwartą platformę wymiany poglądów, która przyczyni się do dyskusji nad procesem rozwoju gospodarki niskowęglowej. Znajdą tutaj Państwo tematyczne opracowania członków zespołu „Klimat i Energia”, komentarze jak również niezależne teksty ekspertów.

Ewa Stepan
Koordynator Programu